

Maatwerk in de wijk

**OPBOUWWERK
IN UITVOERING**

Inhoud

Vooraf	1
Wie overbrugt de kloof tussen stad en wijk?	3
Makelaars in werkgelegenheid	5
Banenpool	8
Voorzitter Theo Eikenbroek van deelgemeente Noord <i>'Het cement is nog niet eens droog'</i>	10
SWICvoorzitter Henk van der Pals <i>'Nu ophouden is belachelijk'</i>	11
Voorzitter Coos Rijsdijk van deelgemeente IJsselmonde <i>'Deelgemeente IJsselmonde wil wel meebetalen'</i>	12
Arie Vink hoofd Arbeidsbureau Rotterdam Zuidwest en Riane Zandbergen hoofdArbeidsbureau Rotterdam Noord <i>'Geef werkgelegenheidscoördinator nog twee jaar om zich te bewijzen'</i>	14
Hans Stenfert Kroese adjunct directeur van Nieuwe Banen Rotterdam Werkt <i>'De oliespuit moet er nog steeds over'</i>	16
Adressen	17
Colofon	18

Vooraf

Werkloosheid wordt de laatste tijd in de Rotterdamse wijken op een nieuwe manier aangepakt. Arbeidsbureau Rotterdam, Gemeentelijke Sociale Dienst en andere instanties werken samen met welzijnswerkers en buurtbewoners. Plaatselijke werkgevers worden nieuwsgierig en sluiten zich aan. Hier en daar worden in deelgemeenten zogeheten 'werkcentra' geopend. Honderden mensen zijn inmiddels aan de slag via de banenpool.

Was het dan niet zo, dat de officiële instanties langs elkaar heen werkten? Dat de kloof tussen stedelijke instellingen en buurtorganisaties onoverbrugbaar leek?

Dat was inderdaad zo, maar sinds enkele jaren komt daar verandering in. De instanties willen de wijken in en in de wijken groeit het besef, dat je problemen in de buurt effectiever kunt aanpakken, als je ook de officiële kanalen kent en die desnoods naar je hand probeert te zetten.

Een belangrijke rol in dit proces spelen de werkgelegenheidscoördinatoren en de Stichtingen Werk in de wijk.

De eerste werkgelegenheidscoördinator ging in 1989 aan de slag in Charlois, op initiatief van het opbouwwerk, het Arbeidsbureau Rotterdam en de deelgemeente Charlois. Daarna volgden IJsselmonde, Kralingen/Crooswijk, Noord, Hoogvliet, West en Oud-Zuid.

Financiering van het project vindt plaats door het Arbeidsbureau Rotterdam en de (deel)gemeente. Het gaat hier om de deelgemeenten Charlois, IJsselmonde, Hoogvliet, Kralingen/Crooswijk, Noord en om de toekomstige deelgemeenten Oud-Zuid en West. Als in de brochure in algemene termen de term "deelgemeenten" wordt gebruikt, worden deze gebieden bedoeld. Het Rio is werkgever en draagt zorg voor uitwisseling en werkontwikkeling. Opdrachtgevers zijn de Stichtingen Werk in de wijk, waarin belanghebbenden, werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers samenwerken.

Deze brochure geeft informatie over het werk van de werkgelegenheidscoördinator en maakt de tussenbalans op. In 1992 vindt er evaluatie van het project plaats door de subsidiegever.

De werkgelegenheidscoördinator brengt partijen rond de tafel, treedt op als makelaar in werkgelegenheid en zet allerlei projecten op.

Wat doen ze concreet in de wijken en wat is er onder hun hoede tot stand gebracht? Daarover gaat het eerste deel van deze brochure.

In het tweede deel komen mensen bij het Arbeidsbureau Rotterdam, de Gemeentelijke Sociale Dienst en van deelgemeenten aan het woord, die regelmatig met de werkgelegenheidscoördinatoren te maken hebben.

Er is een keuze gemaakt voor typerende voorbeelden, zonder daarmee te willen suggereren dat andere projecten minder waardevol zijn.

WIE OVERBRUGT DE KLOOF TUSSEN STAD EN WIJK

De werkgelegenheidscoördinator is niet uit de lucht komen vallen. Er lagen ontwikkelingen in de Rotterdamse wijken aan ten grondslag, die goed bleken te passen bij de noodzaak voor onder meer het arbeidsbureau om decentraal in deelgemeenten te gaan werken. Een korte schets van het voorafgaande.

Toen de economie in de tachtiger jaren weer aantrok en de geregistreerde werkloosheid begon te dalen, bleek al snel dat een aantal grote Rotterdamse wijken en de daar wonende werklozen daar nauwelijks van profiteerde. De vraag naar arbeidskrachten in de regio steeg, maar driekwart van de vacatures werd vervuld door mensen van buiten Rotterdam.

Voor een groot deel kwam dat doordat de structuur van de werkgelegenheid veranderde: meer hoogwaardige technologie en dienstverlening, minder handel, transport en traditionele industrie. Dat leidde tot een verminderde vraag naar lager geschoolden werkneemers. Met name de lager opgeleide medewerkers waren daarvan het slachtoffer.

De ontwikkelingen aan de aanbokant van de arbeidsmarkt stonden daar voor een groot deel haaks op. De gemeente schatte in 1990 het contingent laag geschoolden (lager beroepsonderwijs of minder) dat de jaren erna de Rotterdamse arbeidsmarkt zou betreden, op 27.000. Verder bleef het aanbod van allochtonen onverminderd groeien.

Tegen de achtergrond van zulke dis-crepancies spreken de cijfers boekde- len: tegenover veertigduizend vacatures stonden vijftigduizend werkzoekenden geregistreerd. In bepaalde oude wijken was meer dan 35% van de beroepsbevolking zonder werk, waarvan de helft langer dan drie jaar. De totale werkloosheid daalde, terwijl de langdurig werkloosheid groeide. Eind jaren tachtig groeide het besef, dat de bestaande aanpak tekortschoot

om problemen van deze omvang ade-quaat op te lossen.

Tot dan toe waren er twee circuits met de aanpak van de werkloosheid bezig. Op stedelijk niveau instanties als de Gemeentelijke Sociale Dienst, het Arbeidsbureau Rotterdam en het door deze beide opgerichte Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt. Op wijkniveau waren de buurtorganisaties en het welzijnswerk vooral actief met de opvang van werklozen. In de loop van de tachtiger jaren zijn ook een aantal zelfvoorzieningsprojecten georganiseerd, bijvoorbeeld de Croosboot, die tegen een lage prijs mensen van Crooswijk naar de Rottemeren brengt en het autosleutelproject voor werklozen op Zuid, de remedie tegen "straatsleutelen" en vóór kwalitatief en goedkoop onderhoud van de auto's van de werklozen zelf. Eind 1987 is het Stedelijk Bureau Ander Werk opgericht met de taak de opvang voor en zelfvoorzieningsprojec-ten samen met de werklozen te realiseren.

Gaandeweg drong echter door, dat dat

aanbod zeker waardevol was, maar dat je er niet genoeg aan hebt. Het welzijnswerk en het Stedelijk Bureau Ander Werk kunnen de problemen niet aan, zeker niet als de werkloosheid zich concentreert in bepaalde wijken. Voor een daadwerkelijke aanpak van de werkloosheid was 'up-grading' van moeilijk plaatsbare werklozen noodzakelijk.

Op stedelijk niveau opereerden ver- verschillende instellingen, waarvan de Ge-meentelijke Sociale Dienst, het Arbeidsbureau Rotterdam en het Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt de belangrijkste zijn.

De Gemeentelijke Sociale Dienst - ze-ker in die tijd een centraal geleide orga-nisatie met uitvoeringseenheden in 25 districten van de stad- merkte, dat hij er onvoldoende in slaagde om zijn cliënten te motiveren; te weinig van hen meldden zich aan voor scholing en werkervaringsplaatsen. Bovendien ging er zoveel tijd zitten in het verstrek-ken van uitkeringen, dat er te weinig ruimte was voor goede en effectieve heroriënteringsgesprekken. Datzelfde euvel gold voor de organisa-

ties die scholing aanboden. Op stedelijk niveau had Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt einde 1990 de beschikking over 64 soorten opleidingen, maar de instroom vanuit de buurten liep bepaald niet goed. Het centrale aanbod was wel ruim, maar kennelijk niet uitnodigend genoeg voor bijvoorbeeld vele langdurig werklozen in de oude wijken of de vrouwen in IJsselmonde en Alexanderpolder die tussen twaalf en twee hun kinderen thuis kregen.

En ook het Arbeidsbureau Rotterdam slaagde er niet in om bepaalde groepen werklozen te bereiken: meer dan de helft van hen reageerde niet op oproepen voor een gesprek. Het bleek vaak moeilijk om de afstand te overbruggen tussen de functie-eisen die werkgevers stelden en het aanbod van werkzoekenden.

En zij die wel reageerden op de oproepen van Gemeentelijke Sociale Dienst, Arbeidsbureau Rotterdam, Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt bleken vaak bij intake toch niet de juiste instelling te zijn en werden vervolgens doorverwezen naar het volgende stedelijke loket.

Langdurig werklozen

Dat aansluitingsprobleem werd extra nijpend toen vanaf 1989 de vraag naar arbeidskrachten toenam. De stedelijke instanties hadden vooral een bepaalde groep werkzoekenden met succes bereikt: de hoogst gemotiveerden. Die groep was gaandeweg afgeroomd ge-

raakt. De "restgroep" van langdurig werklozen bleek veel moeilijker bereikbaar. Er ontstond behoefte aan een beter voorbereide instroom.

Het gemeentebestuur voorzag in zijn programma 1990-1994 echter dat er zelfs met zo'n voorbereide instroom een groep buiten de boot zou blijven vallen. Van de 50.000 werkzoekenden waren er volgens het gemeentebestuur 20.000 zo kansrijk dat het arbeidsbureau hen verder kon helpen; 15.000 konden na een intensief schooldraagtraject aan de slag, terwijl 10.000 werkzoekenden behoorden tot de doelgroep van Nieuwe Banen Rotterdam Werkt. Voor deze groep werd vanaf mei 1989 de mogelijkheid geschapen om via de banenpool aan het werk te komen. Nevendoelstelling van die banenpool was van meet af aan niet zo maar baantjes te creëren, maar met behulp van de additionele werkgelegenheid een halt toe te roepen aan de negatieve spiraal in de Rotterdamse wijken. De banen konden dan ook niet van bovenaf gedropt worden: voor de uitvoering ervan was medewerking van de wijkorganisaties noodzakelijk.

Het beeld is duidelijk. Er bestonden bij de aanpak van de werkloosheid in Rotterdam aan de drempel van de negentiger jaren twee circuits: enerzijds de buurten en het welzijnswerk, anderzijds de stedelijke instellingen. Beide circuits hadden hun eigen meer of minder rijk geschakeerde aanbod, maar ertussen gaapte een kloof. Beide circuits hebben elkaar nodig om hun ge-

meenschappelijk doel, het terugdringen van de langdurige werkloosheid te realiseren.

Het Arbeidsbureau Rotterdam had destijds al wel besloten om decentraal te gaan opereren. Eind 1989 was die decentralisatie in organisatorisch opzicht voltooid: het Arbeidsbureau Rotterdam had zich verdeeld in zes districten met meer dan 100.000 bewoners. Maar een opdeling in districten is nog iets anders dan in wijken werken. In elk district voelde men de behoefte nog verder de wijken in te gaan en gebruik te maken van de daar aanwezige infrastructuur.

Het opbouwwerk wilde ten behoeve van een effectieve aanpak van de werkloosheid in de wijken alle benodigde instanties bij elkaar om de tafel hebben. Ook de deelgemeenten wilden dat graag, vanuit de zorg die zij hadden voor de werklozen en ten behoeve van een gecoördineerde aanpak van de (klein)schalige werkgelegenheid in hun werkgebied.

Vanaf mei 1989 tekenden het Rotterdamse instituut bewonersondersteuning (de werkgever van de opbouwwerkers) en het Arbeidsbureau Rotterdam de contracten waarin de financiële ondersteuning van de 'Stichtingen Werk in de wijken' voor drie jaar werd vastgelegd volgens de regeling Bijzondere Regionale Projecten. De deelgemeenten waren medesubsidiënt. Die stichtingen werden de opdrachtgever van de werkgelegenheidscoördinatoren. Vanaf dat moment hadden die dus voor een paar jaar vaste financiële grond onder de voeten. De eerste brug over de kloof tussen de stedelijke instanties en het buurtcircuit was geslagen.

MAKELAARS IN WERKGELEGENHEID

Met de werkgelegenheidscoördinator was niet de zoveelste instantie geboren. Integendeel, van begin af aan is gekozen voor een zo bescheiden mogelijke toerusting: een kantoorje in de deelgemeente en part-time administratieve ondersteuning, dat is het. De werkgelegenheidscoördinator moest als een makelaar opereren: aanbod was er genoeg, het ging er nu om de versnippering te bestrijden door de verschillende bouwstenen bij elkaar te brengen. Het organiseren van de afstemming van wijkinitiatieven op het stedelijk aanbod v.v. was het motto bij de aanvang.

Aangezien geen buurt gelijk is aan een andere, hebben ook de werkgelegenheidscoördinatoren daarbij elk hun eigen werkwijze gevolgd. Soms vormde contactlegging met de plaatselijke werkgevers de start. In andere gebieden was de Individuele Trajectbegeleiding aan de orde; of additioneel werk in de wijken. In alle gevallen kwamen ze de voetangels en klemmen tegen van decentrale werkgelegenheidsaanpak in grootstedelijk verband.

In het algemeen vervult de werkgelegenheidscoördinator drie functies:
 * toeleiding naar de arbeidsmarkt
 * de realisatie van additionele werk

Een voorbeeld van de toeleiding is het Werkcentrum. Eén enkel loket per deelgemeente waar elke werkzoekende alle relevante instanties kan vinden die hem of haar verantwoord kunnen begeleiden naar werk. Dat was en is de doelstelling van de werkcentra die in een achtal Rotterdamse deelgemeenten tot stand moeten komen. In Charlois, Hoogvliet en Zuid-Oost draait het centrum inmiddels.

De acht werkcentra in de Rotterdamse deelgemeenten zijn, danwel worden experimenten om de kloof tussen het stedelijke circuit en de wijken op het gebied van toeleiding naar de arbeidsmarkt of beroepsopleidingen te overbruggen. Voor de werkgelegenheidscoördinator zijn ze een bruikbaar instrument om de toeleiding effectiever te kunnen aanpakken. Een werkcentrum in de wijk maakt het voor het welzijnswerk eenvoudiger mensen door te verwijzen.

De stedelijke instanties hadden in de loop van de tachtiger jaren wel veel mensen aan een baan geholpen, maar daarbij hadden ze hun doelgroep enigszins afgeroomd. Met name in de wijken besefte men dat er systematischer gewerkt moet worden om ook de resterende groep moeilijk plaatsbare werklozen te bereiken. Die methode was de Individuele Trajectbegeleiding, ITB.

In de ITB wordt met elke afzonderlijke werkloze een traject uitgestippeld naar betaald werk, meestal via een aantal deeltrajecten, zoals scholing en werkervaring. ITB betekent: redeneren vanuit de klant. Voor een succesvolle ITB moet de bestaande kloof tussen werkzoekenden en stedelijke instanties dan ook kleiner worden. Eén steunpunt in de wijk in de vorm van het Werkcentrum biedt daarvoor een basis.

gelegenheid
 * projectontwikkeling.

De toeleiding

De arbeidsmarkt is in veel opzichten een regionale zaak. De meeste instanties die zich met werkloosheid bezighouden, werken stedelijk. De werklozen wonen echter allemaal in wijken. Aan het eind van de tachtiger jaren was gebleken dat de toeleiding van langdurig werklozen - al dan niet

via scholing - naar werk stokte. De werkgelegenheidscoördinator moest daar verandering in brengen. Uiteraard is dat geen taak die één enkele persoon per deelgemeente kan uitvoeren. Van belang was daarom dat de werkgelegenheidscoördinator gebruik maakte van een netwerk van alle betrokken instanties danwel dit tot stand zou brengen. Op stedelijk niveau moesten de banden worden aangehaald met het Arbeidsbureau Rotterdam, de Gemeentelijke Sociale Dienst en Scholing Werkt/Rotterdam Werkt (de opvolger van het voormalige Samenwerkingsverband Rotterdam Werkt). En op wijkniveau waren er de club- en buurthuizen, sportclubs, gezelligheidsverenigingen, instellingen voor zorg en welzijn, kerken, bewonersorganisaties, het migrantenopbouwwerk en migrantenorganisaties. In de wijken moest de werkgelegenheidscoördinator overleg creëren en het versnipperde aanbod van onder andere het welzijnswerk coördineren. Diverse stedelijke instanties hadden van hun goede wil blijk gegeven door hun organisatie op te delen in kleinere eenheden per stadsdeel. Maar een territoriale opdeling in zes, twaalf, vijftien- of zelfs nog meer districten is

nog iets anders dan in wijken werken. Vaak kenden de 'rayonhoofden' - elke organisatie had daar haar eigen naam voor - elkaar nauwelijks, laat staan dat ze hun inspanningen gecoördineerd of integraal aanboden. De werkgelegenheidscoördinatoren hebben overal per gebied die rayonhoofden en het plaatselijk welzijnswerk aan één tafel gezet.

Decentralisatie werd daardoor niet zozeer een interne, organisatiegerichte opgave, als wel een externe en resultaatgerichte.

Achteraf bezien kon dat wel eens de grootste prestatie van de werkgelegenheidscoördinator zijn geweest: het koppelen van het circuit van stedelijke instanties aan de sociale structuur van de wijken.

Voorwaarde voor die prestatie was, dat de werkgelegenheidscoördinatoren onafhankelijk konden opereren: zij moesten vertrouwen genieten in beide circuits en deskundigheid en overzicht hebben. Maar wederzijds vertrouwen

was niet alleen voorwaarde, het bleek ook een effect: stedelijke instanties bleken bereid zich minder formeel op te stellen en bijvoorbeeld welzijnsinstanties gingen allengs een bijdrage aan de aanpak van de werkloosheid in hun beleidsplannen opnemen.

Additionele werkgelegenheid

Tweede functie van de werkgelegenheidscoördinatoren was zoals gezegd de realisatie van additionele werkgelegenheid. Rotterdam heeft landelijk de kop genomen om uitkeringsgelden te gebruiken voor aanvullend werk. Na langdurig onderhandelen met Den Haag kwam zomer '89 het groene licht voor het Experiment Additionele Arbeidsplaatsen (de voorloper van de Banenpool) uit te voeren in Dordrecht, Nijmegen en Rotterdam. Sinds 1 september 1989 mag Rotterdam additionele arbeidsplaatsen creëren voor langdurig werklozen in de collectieve sector. Eerst ging het om 300 plaatsen, een jaar later werden het er 2500. Sociale zekerheid wordt daarmee aan-

jager van maatschappelijke activiteit. Maar in de praktijk dreigt de valkuil, dat er werkgelegenheid gecreëerd wordt om mensen maar aan het werk te houden. De kunst is, werk te vinden waarnaar maatschappelijke vraag bestaat. Veel van die arbeid is de afgelopen jaren te duur geworden en dus verdwenen, zoals de huismeester. Maar de behoefte eraan bestaat nog steeds. De werkgelegenheidscoördinator moet die 'maatschappelijk nuttige arbeid' in de wijken opsporen. De toeleiding voor de additionele banen is in handen van de Gemeentelijke Sociale Dienst en de Werkcentra. De taak van de werkgelegenheidscoördinator is het in de eerste plaats, maatschappelijke organisaties bereid te vinden om hun arbeidsorganisatie zo aan te passen dat het mogelijk wordt om additionele arbeidsplaatsen te creëren. Dat is vaak al niet gemakkelijk, aangezien ze - uit ervaring wijs geworden - vrezen, dat die nieuwe collega's toch reguliere werkgelegenheid gaan verdringen.

Ook moet er creatief gerekend worden om de banenpooler echt aan het werk te krijgen. Het uitkeringsgeld mag immers een groot deel van de loonkosten dekken, daarmee ben je er meestal nog niet.

Last but not least moet de werkgelegenheidscoördinator uitdrukkelijk het nevendoel van de Rotterdamse banenpool in de gaten houden; vooral de wijken moeten profiteren van de inzet van de banenpoolers. Dit betekent dat voor additionele banen in de buurt een draagvlak moet zijn.

Projecten

Derde functie van de werkgelegenheidscoördinator is de ontwikkeling van innovatieve projecten die op verschillende niveaus een oplossing betekenen voor verschillende problemen in de wijken. Het gaat hierbij om projecten, waarin verschillende aspecten in de ruimtelijk ordeningsfeer, economie in de deelgemeenten, aanvullende werkgelegenheid en/of maatwerk aan (kleine) werkgevers in de deelgemeenten worden aangepakt. De samenwerkingspartners zijn divers. Belangrijk zijn de deelgemeenten zelf, de Wijkontwikkelingsmaatschappij, Investeringen Rotterdam Werkt en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Een drietal voorbeelden mogen dit onderdeel verduidelijken.

Ten eerste parkeergarage Slinge. Tot

Een illustratief voorbeeld van de manier waarop die toeleiding kan worden aangepakt, is de banenmarkt die de werkgelegenheidscoördinator in het Oude Noorden in oktober '91 organiseerde met alle relevante organisaties in de wijk en de stedelijke instanties. Bedoeling was een direct en persoonlijk contact te hebben met de werkzoekenden, individueel maatwerk te leveren en perspectief op betaald werk of scholing te bieden. In het Oude Noorden is de werkloosheid extreem hoog: rond de 45% procent van de beroepsbevolking. Na een intensieve wervingscampagne boden bedrijven en het arbeidsbureau ter plekke zoveel mogelijk banen aan, terwijl ook instanties op het terrein van scholing een actieve rol vervulden. Van de vele bezoekers gingen bijna honderd werklozen bewoners op een of andere manier via de banenmarkt een traject richting betaald werk volgen. Dat mag een succes heten. Een van de effecten van die groeiende samenwerking op het niveau van de deelgemeenten was de gezamenlijke wil om te werken aan de decentrale instroom van werklozen in de vorm van een werkcentrum.

voor kort was dat een grauwe betonnen parkeerbunker onder het gelijknamige metrostation aan de rand van Charlois. Vernielzucht vierde er hoogtij, auto's werden opengeslagen. Terwijl er circa 1.000 parkeerders terecht konden, waren er dagelijks maar zo'n 200 tot 250.

Al vanaf maart 1989 was de Stichting Werk In Charlois, SWIC, van plan om 'iets' met de parkeergarage te doen. Bij het bureau HALT bleken soortgelijke ideeën te leven. Uit gelden voor de bestrijding van vandalisme kwam 1,3 miljoen gulden subsidie om het onderste deel van de garage op te knappen en te beveiligen. Er moest 7 keer 24 uur per week functioneel toezicht komen in de garage.

Uiteindelijk bleek er nog veel meer mogelijk. Het stadsreinigingsbedrijf Roteb heeft de service uitgebreid met een milieustation voor het gescheiden inzamelen van afval. Verder zocht SWIC contact met de lokale middenstand, zodat parkeerders hun dagelijkse boodschappen konden laten doen. En ook autoreparaties werd onderdeel van het aanbod, zodat Slinge zich met recht een 'vier-sterren-garage' kon noemen. Bij het Slinge-project waren behalve SWIC, HALT en de banenpool nogal wat organisaties betrokken: de Dienst gemeentewerken, de Roteb, de verkeersdienst, de politie, de deelgemeente Charlois, Multibedrijven en de Dienst Gemeentelijke Gebouwen. Al die organisaties hadden baat bij het project. Maar het was de werkgelegenheidscoördinator die eerst bij hen allemaal langs moest.

Tweede voorbeeld van zo'n innovatief project komt uit IJsselmonde. In 1990 vroeg de SWIJ aan dertig bedrijven in de deelgemeente naar hun problemen met personeelswerving. Die bleken groot. Bij de helft van de bedrijven stonden vacatures langer dan twee maanden open; bij eenderde bleven ze zelfs permanent openstaan. In een groot aantal gevallen betekende dat, dat er werk bleef liggen. Een echt personeelsbeleid konden de bedrijven echter niet voeren, omdat ze daar doorgaans te klein voor waren.

De meeste ondernemers wilden graag ondersteuning bij het werven van personeel en waren bereid daarvoor te betalen. Voorwaarde was, dat die ondersteuning goed bereikbaar was, deskundig en snel; en er mocht geen administratieve rompslomp bij komen.

Om in die behoefte te voorzien heeft de SWIJ nu een 'personeelsadviesdienst' in voorbereiding. De werkzaamheden richten zich vooral op werving en selectie ten behoeve van die bedrijven. Ook ander werk van het personeelswerk kan verricht worden. De mede-initiatiefnemers zijn de deelgemeente, het lokale Arbeidsbureau, Investeringen Rotterdam Werkt het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam en het Rotterdams instituut bewonersondersteuning.

Een laatste voorbeeldproject is 'Werk in de winkel'. Oorspronkelijk was dat een initiatief van Rotterdam Werkt met onder meer uitzendbureau Start en de Kamer van Koophandel. Bedoeling was om laag geschoold mannen en vrouwen van achttien tot veertig jaar op te leiden tot verkoopmedewerkers bij winkelbedrijven als Albert Heijn, Hema en V&D. Die bedrijven waren ook bij de opzet van het project betrokken.

De stichting Werk in West heeft die cursus (die in Rotterdam-Zuid met succes had gedaaid) geïntroduceerd in West. Dat betekende onder meer dat de werkgelegenheidscoördinator in samenwerking met het Arbeidsbureau Rotterdam West en uitzendbureau Start intensief contact opneemt met de winkelbedrijven in West. Deze zullen immers aan de uitstromende cursisten werk moeten bieden. Verder zorgde de werkgelegenheidscoördinator dat de werving van deelnemers door het

welzijnswerk en Sociale Dienst in de wijken op gang kwam.

Opmerkelijk detail is, dat al in de aanloop van het project iets aan het gebrek aan kinderopvang wordt gedaan. Voor een aantal deelnemers is dat een probleem: kinderdagverblijven zitten immers vaak vol. In overleg met het Gastouderproject Rotterdam en het Gemeentelijke Sociale Dienst-project 'Vrouwen uit de Blijstand' is er een oplossing ontwikkeld. Aan de cursisten is gevraagd of ze niet iemand kennen die de kinderen wel kan opvangen. Die potentiële gastouders krijgen nu een cursus kinderopvang en een vergoeding van de Gemeentelijke Sociale Dienst.

Met deze drie functies - toeleiding, banenpool en projecten - is de werkgelegenheidscoördinator in staat gebleken de kloof tussen stedelijke instanties en het circuit van buurtorganisaties en welzijnsinstellingen voor een groot deel te dichten. Klaar is dat dichten echter voorlopig nog niet.

Het werk moet maatschappelijk nuttig zijn, wat vaak betekent dat het banen zijn in de sfeer van het beheer: openbare ruimtes en openbaar groen, open plekken tussen flats, toezicht zodat de sociale veiligheid aanzienlijk wordt vergroot, dienstverlening aan de oudere wijkbewoners die thuis of in verzorgingsflats wonen e.d.

AAN DE SLAG VIA DE BANENPOOL

Als sinds 1 september 1989 mag Rotterdam experimenteel arbeidsplaatsen creëren voor langdurig werklozen en daarvoor de uitkeringsgelden als loonkostensubsidie benutten. De totale groep werklozen voor wie de banenpool bedoeld is, wordt geschat op 10.000 mensen. Volgens het gemeentebestuur is er voor hen geen enkel ander perspectief dan via de banenpool aan de slag te raken.

De kunst bij de banenpool is geen arbeidsplaatsen te creëren om deze mensen maar aan het werk te krijgen. De banenpool is meer dan werkverschaffing: er moet werk gevonden worden, waar maatschappelijke vraag naar is én door betrokken banenpooler als nuttig en zinvol wordt ervaren. De werkgelegenheidscoördinator heeft onder meer tot taak deze maatschappelijk nuttige arbeid op te sporen. In het totaal zijn meer dan 600 werkplekken in de wijken ontwikkeld. Inmiddels zijn her en der in Rotterdam mooie voorbeelden van wat een combinatie van experimentele financiering, lokale samenwerking en doorzettingsvermogen opleveren.

Hierboven is al de 'Vier-sterren-parkeergarage' onder metrostation Slinge

beschreven. Het project kon alleen slagen vanwege de banenpool; zonder dat was het niet te financieren gebleest. De banenpoolers hebben niet alleen de parkeerruimte beneden afgeschermd en opgeknapt, maar voeren inmiddels als assistent-bewakers ook de bewaking en de controle van P+R-garage uit. Ze worden daarin begeleid door werkbazen van Multibedrijven.

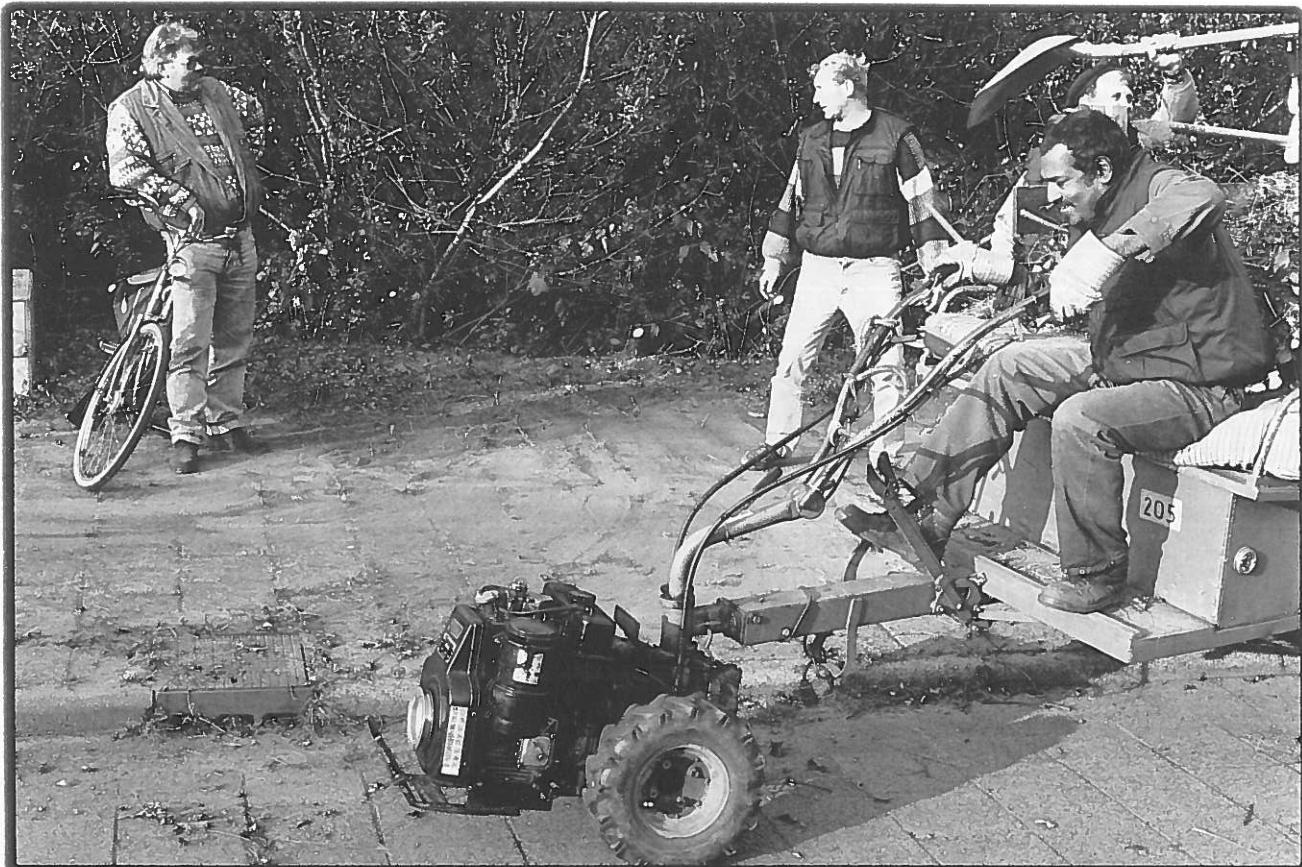
De Stichting Werkgelegenheid IJsselmonde slaagde er onder andere in additioneel werk te creëren in de ouderenzorg. In IJsselmonde wonen vrij veel ouderen. Er staan ook een paar grote verzorgings- en verpleeghuizen. Zonder bestaande banen te verdringen heeft Stichting Werkgelegenheid IJsselmonde een drietal projecten opgezet, die een duidelijk maatschappelijk nut hebben, omdat ze maken dat ouderen langer thuis kunnen blijven wonen of omdat de sociale veiligheid groter werd.

Vier 'chauffeurs/bijrijders' houden met vrijwilligers en een administratief assistent een wijkbus op de weg. Van die wijkbus kunnen instellingen en particulieren gebruik maken, bijvoorbeeld om mensen en materiaal te vervoeren van en naar de activiteiten van het gecoördineerd ouderenwerk.

Dat gecoördineerd ouderenwerk kreeg niet alleen administratieve ondersteuning van banenpoolers voor de wijkbus, maar ook voor de dagverzorging, voor het dienstencentrum in het algemeen en voor de maaltijdverstrekking. Ook in de verzorgingshuizen vond SWIJ de mogelijkheid om additionele banen te creëren: bij de beveiliging in de avonduren en in de sfeer van de dagelijkse huishoudelijke verzorging. Door de beveiliging 's avonds kon het verplegend personeel zich bezig houden met de eigenlijke taak, namelijk de verzorging van de ouderen in plaats van opletten of er geen insluiers zijn. En die kleine, maar o zo belangrijke dagelijkse verzorging is een deel van het takenpakket van het verzorgend personeel dat steeds meer onder druk staat doordat de bewoners intensiever verzorging nodig hebben dan voorheen. Voor werkzaamheden als koffie ronddelen, brood helpen klaarmaken, warme maaltijden ophalen en sinaasappelen persen is in het kader van de banenpool de functie etage-assistente ontwikkeld.

In het Nieuwe Westen hebben de bewoners van de Opzoomerstraat zelf, ter bestrijding van veelvoorkomende criminaliteit, aan de gevel van hun huis buitenverlichting aangebracht. Tegelijkertijd is het project Preventiemoniteur gestart. Die monteur geeft voorlichting over eenvoudige aanpassingen die woningen veiliger maken tegen inbraak. Daarnaast monteert hij - vooral bij ouderen die dat zelf niet kunnen - anti-inbraakmateriaal, maar ook wel steunen in het toilet of de douche. Naar zijn diensten bestond in de wijk enorm veel vraag. Hij komt handen te kort. Binnenkort gaan twee banenpoolers hem ondersteunen.

Een geslaagd voorbeeld uit een heel andere hoek leverde de Stichting Werk in Noord. In dierentuin Blijdorp werden zes additionele arbeidsplaatsen gerealiseerd: drie assistent-hoveniers en drie assistent-dierenverzorgers. De eerste drie helpen bij het inrichten van tentoonstellingen, het schoonhouden van paden, het legen

van papierbakken en bij eenvoudig schilderwerk. De assistent-dierenverzorgers helpen bij het schoonmaken van dierenverblijven, maar ook eventueel bij het vangen en 'fixeren' van dieren, die de dierenarts op bezoek krijgen. Alle zes verrichten ze hun werk onder begeleiding en in opdracht van een opzichter. SWIN creëerde de functies in nauw overleg met de afdeling personeel en organisatie van de dierentuin. Blijdorp is zeer content over de inzet van SWIN en over de banenpoolers.

In West houden twee ploegen van tien banenpoolers delen van de buurt schoon. Van oudsher was dat werk verdeeld tussen de Roteb (voor de straten) en Gemeentewerken (voor de plantsoenen). Effect van die verdeling was, dat het vuil soms tussen beide bleef liggen. De banenpoolers hoeven zich als 'medewerkers buitenruimte' niet aan die taakverdeling te storen. De twee ploegen zijn elk gekoppeld aan een bepaald werkgebied waar ze onder meer schoonmaakacties van bewonersorganisaties ondersteunen.

De rol van de werkgelegenheidscoördinator bestond met name in het aanjagen: in overleg met bewonersorganisaties het werk oproepen, taak- en functieomschrijvingen maken, onderhandelen met de gemeentelijke diensten. De ploeg in Cool werkt al anderhalf jaar en staat inmiddels los van de stichting Werk in West. In alle andere werkgebieden werken momenteel, of in de nabije toekomst ook deze ploegen 'medewerkers buitenruimte'.

Voorzitter Theo Eikenbroek van deelgemeente Noord

'HET CEMENT IS NOG NIET EENS DROOG'

Theo Eikenbroek is voorzitter van de deelgemeente Noord, op steenworp afstand van het dynamische hart van Rotterdam. Aan hem de vraag wat het nut is van de kleinschalige aanpak van de werkloosheid, zoals die in praktijk wordt gebracht door de werkgelegenheidscoördinator en de Stichting Werk in Noord.

Eikenbroek maakt het bekende onderscheid tussen de vier mogelijke functies van de werkgelegenheidscoördinatoren.

Ten eerste moesten ze ervoor zorgen, dat werkgelegenheid een collectieve verantwoordelijkheid werd: 'Er waren links en rechts heel wat initiatieven, maar die hadden sterk een ad hoc karakter. Dat draait inmiddels veel beter. Ook de buurt- en clubhuizen en het jongerenwerk hebben veel meer belangstelling voor werkgelegenheid gekregen. Het mes van de werkgelegenheidscoördinator snijdt aan twee kanten, want het welzijnswerk hoeft zich niet meer zo bezig te houden met de complexe regelgeving, zodra daarvoor een deskundige in de buurt is.'

Ten tweede moest de werkgelegenheidscoördinator ervoor zorgen, dat de betrokken stedelijke instanties op het niveau van de deelgemeente veel intensiever met elkaar gingen samenwerken. 'De werkgelegenheidscoördinator moet de mensen bij elkaar brengen. Die kwam daarbij voor merkwaardige verrassingen te staan. Zo wisten in Noord de mensen van de sociale dienst en het arbeidsbureau van elkaar niet wat ze aan het doen waren; ze kenden elkaar zelfs niet eens.'

Ten derde moest de werkgelegen-

• Theo Eikenbroek

heidscoördinator op het niveau van de deelgemeente invulling geven aan de banenpool. 'Door zelf additionele werkgelegenheid te creëren. Het is op zich een goed teken, dat mogelijke deelnemers nu al spontaan binnenlopen in het kantoor van de werkgelegenheidscoördinator. Hij verwijst ze overigens meteen door naar de sociale dienst of Nieuwe Banen Rotterdam Werk.'

De vierde taak zal in Noord de komende tijd veel aandacht krijgen: inspelen op de economische ontwikkeling. Daartoe is onder meer contact gelegd met de winkeliersvereniging. 'Er ligt een plan van aanpak voor de Proveniersstraat. Daar staat enorm veel bedrijfsruimte leeg en het gevaar van verloedering dreigt, ook door de handel in verdovende middelen. De bedoeiling is, dat zich daar horeca gaat vestigen (er is al een Thais en een Filippijns eethuisje), maar ook tweedehands handel en een zogeheten "milieucorner". Het moet zo mogelijk zijn die straat een uniek karakter te geven. Ook bij de planning van de nieuwe bestemming van de drie (!) ziekenhuisterreinen die nu of straks beschikbaar komen, speelt de werkgelegenheidscoördinator een belangrijke rol.'

Was voor deze vier taken echt een werkgelegenheidscoördinator nodig of had een van de bestaande instanties ze ook kunnen vervullen. Eikenbroek vindt de werkgelegenheidscoördinator in elk geval een 'heel belangrijk' instrument. 'Zonder dat was er heel veel in Noord überhaupt niet van de grond ge-

komen. De samenwerking tussen arbeidsbureau en sociale dienst en die tussen deze twee instanties en het welzijnswerk was lang niet zo soepel verlopen. Het deelgemeentebestuur zelf is niet het geschikte apparaat om zoiets van de grond te tillen. Ik heb altijd al gezegd, dat je als deelgemeente niet zelf zulke projecten moet gaan draaien. Dat is geen taak voor het lokaal bestuur, daar zijn we te klein voor. Wat je wel moet doen is een sterk aanspreekpunt creëren. Daarmee organiseer je maatschappelijke druk en dat werkt beter dan alles zelf bedenken.'

De instantie die bij uitstek het probleem van de werkloosheid moet aanpakken, is het arbeidsbureau, sinds 1 januari 1991 ondergebracht in het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening. Dat stelde bijvoorbeeld Rotor (Ontwikkelingsraad voor de Regio Rotterdam) in het rapport 'Stroomversnelling op de arbeidsmarkt', dat hij in februari 1991 uitbracht. Eikenbroek betwijfelt of je daarover zo absoluut moet denken. Hij ziet bij de aanpak van de werkloosheid veel te snel competentiegevechten ontstaan en wil dat voorkomen door elk probleem op de juiste schaal aan te pakken.

'Met de Stichting Werk in de wijken zul je het probleem van de werkloosheid niet oplossen. Aspecten als het vestigingsklimaat in de regio Rotterdam en de infrastructuur vallen vanuit de deelgemeenten nauwelijks te beïnvloeden. Dat kan alleen stedelijk en regionaal. Maar wat je alleen op buurtniveau kunt doen is de werklozen zelf benaderen. De actieradius van de mensen om wie het gaat, is doorgaans klein. Je zult dus moeten weten waar ze zitten en wat hun belemmeringen zijn. Uit dat besef is destijds trouwens ook het concept werkgelegenheidscoördinator voortgekomen.'

Het Arbeidsbureau Rotterdam Noord is heel positief over de werkgelegenheidscoördinator en het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening mag dat kleinschalige nu niet gaan veronachtzamen. Ik vind, dat de Stichting Werk in de wijken nog minstens een of twee jaar moeten kunnen bestaan, zodat hun werk wat meer kan uitkristalliseren. Anders geef je het netwerk op, terwijl het cement nog niet eens droog is.'

'Ik ben ervan overtuigd, dat dit de enige goede manier van werken is,' zegt Henk van der Pols, voormalig gemeenteraadslid, voormalig havenwethouder, tegenwoordig onder meer voorzitter van de Stichting Werk in Charlois SWIC. SWIC is de oudste van de Rotterdamse Stichtingen 'Werk in de wijken'. Met een werkgelegenheidscoördinator die volgens Van der Pols 'een doofstomme nog aan het praten krijgt'.

Als er niets gebeurt, loopt de aanstelling van de werkgelegenheidscoördinator in mei 1992 af. SWIC heeft er dan drie jaar op zitten. Maar Van der Pols zou het 'belachelijk' vinden als deze manier van werken nu klem zou lopen: 'We hebben Schaeffer en Dales hier op bezoek gehad en dan zouden we nu moeten stoppen...?'

'Rotterdam is een grote stad en werkloosheid zie je dan ook niet overal. Die is geconcentreerd in een paar oude arbeiderswijken, waar ook grote aantallen allochtonen wonen. Het welzijnswerk zag dat al een tijdje met lede ogen aan en wilde het ter hand nemen, decentraal. Toen kreeg Rotterdam de kans om in het kader van de sociale vernieuwing additionele banen in te vullen. Arbeidsbureau Rotterdam en de Gemeentelijke Sociale Dienst voelden wel wat voor die buurtgewijze aanpak zodat er een financiële garantie kwam en garantie op betrokkenheid.' Zo schetst Van der Pols de totstandkoming van SWIC.

Belangrijk vond hij van meet af aan, dat de werkgelegenheidscoördinator onafhankelijk zijn werk kon doen. Dat betekende vooral, dat SWIC wel projecten moest opzetten, maar niet werkgever moest worden. Dat gold al voor de werkgelegenheidscoördinator zelf - die bij het Rio in dienst kwam - maar nog sterker geldt dat voor de projecten die SWIC opzet. Een geslaagd voorbeeld vindt Van der Pols de parkeergarage onder metrostation Slinge. Dat project is geïnitieerd door de werkgelegenheidscoördinator, maar nu het loopt ligt de exploitatie in handen van onder meer de dienst Gemeentelijke Gebouwen en van Multibedrijven. De conciérages die op initiatief van SWIC de sociale veiligheid in een aantal galerijwoningen bewaken, zijn evenmin in dienst van SWIC, maar van de woningbouwvereniging. Geheel naar de smaak van Van der Pols: 'SWIC is niet

SWIC-voorzitter Henk van der Pols

'NU OPHOUDEN IS BELACHELIJK'

• Henk van der Pols

in staat om de werkloosheid op te lossen. We kunnen de mensen opzoeken, zorgen dat ze bijvoorbeeld ter voorbereiding op de uitoefening van hun additionele baan op de streekschool een opleiding gaan volgen, maar daarna moeten anderen het overnemen. Alles wat wij van de grond krijgen, moet daarna overgenomen worden door anderen. De uitvoering van het werk moet ook in de wijk weer decentraal.'

Die onafhankelijkheid betekent echter niet, dat de werkgelegenheidscoördinator op eigen houtje moet opereren. Integendeel: 'Er moet regelmatig feedback zijn. Zo hebben we in Charlois het coördinatorenoverleg, waar de werkgelegenheidscoördinator en ik regelmatig de hoofden treffen van instanties die in Charlois werken: het Arbeidsbureau Rotterdam Zuid-west, de deelgemeente, de Gemeentelijke Sociale Dienst, de dienst Midden- en kleinbedrijf, de politie en ook vertegenwoordigers van de vakbeweging. Zo krijg je ingangen naar diverse organisaties en word je gevoed met informatie. Zonder dat je verantwoordelijkheid voor hun werk gaat nemen, krijg je er invloed op.'

SWIC is gevestigd in het voormalige stadhuis van Charlois, een pand dat later ook nog politiepost is geweest. Volgens Van der Pols is die setting van belang omdat ze de gebondenheid aan de buurt onderstreept. Eens per week heeft de werkgelegenheidscoördinator daar een sessie met Arbeidsbureau Rotterdam en Gemeentelijke Sociale Dienst waarin mensen de revue passeren die inmiddels met een zetje in de rug in een reguliere baan terecht zijn gekomen. 'Kennelijk zaten die bij de instanties in de verkeerde kaartebak, want daar waren ze afgeschreven. Er bestond dus kennelijk een verkeerd beeld over hen en dat moet je dan wel terugkoppelen naar de betreffende instanties.'

Nu het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening heeft aangekondigd niet automatisch de Bijzondere Regionale Project-subsidie te zullen voortzetten, staat Van der Pols klaar voor een gedegen evaluatie: 'Wij hebben niets te verbergen; het geld is aan ons nuttig besteed. Het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening moet de Stichtingen Werk in de wijken niet als concurrent zien, maar als aanvulling. De arbeidsbureaus komen immers niet toe aan de bijzondere gevallen. Die komen in de vergeetbak en dan dreigt pas echt sociale degradatie. Nee, we hebben het arbeidsbureau wel nodig, maar we zijn duidelijk meer dan dat.'

Voorzitter Coos Rijsdijk van deelgemeente IJsselmonde

'DEELGEMEENTE IJSSELMONDE WIL WEL MEEBETALEN'

Coos Rijsdijk is voorzitter van de deelgemeente IJsselmonde in het uiterste zuidoosten van Rotterdam. IJsselmonde is grotendeels een tuinstad: flats met wat laagbouw ertussen, veel ouderen, een paar grote verzorgingstehuizen. Als het om werkloosheid gaat, is vooral de wijk Beverwaard een probleemgebied. Vandaar dat de deelgemeente vooral op die wijk zijn inspanningen richt. Kan dat dan ook: binnen een deelgemeente per wijk nog weer eens een andere aanpak kiezen? Rijsdijk vertelt er graag over.

'We hebben gekozen voor het opzetten van een werkcentrum in de vorm van een moederorganisatie die zetelt in het gebouw van het arbeidsbureau aan het Zuidplein. Vandaaruit zetten we buurtgerichte projecten op, zoals het werkcentrum in de Beverwaard. Dat centrum werkt intensief samen met het zogeheten Brugproject van het CNV. Op die manier kunnen we de activiteiten beter toesnijden op de buurt. In Beverwaard is het percentage langdurig werkzoekende hoger dan elders in de deelgemeente: meer dan twintig procent tegen twaalf procent elders in IJsselmonde. Bovendien maakt een grote groep eenoudergezinnen gebruik van de bijstand. Dat heeft te maken met toevalligheden in de plaatsing van nieuwe bewoners destijds. Als de kinderen uit die gezinnen straks twaalf jaar worden, moeten de moeders voor hun eigen inkomen gaan zorgen. Dan moet je dus nu al beginnen met hen voor te bereiden op de arbeidsmarkt.'

Probleem is natuurlijk, dat de betrokken vrouwen dat zelf nog niet als een probleem ervaren: wat hebben ze de afgelopen jaren immers te maken gehad met de arbeidsmarkt? Je zult ze dus moeten opzoeken, bewust moeten maken van de risico's die ze lopen en de kansen die ze hebben; je zult ze een perspectief moeten bieden.'

Rijsdijk ziet daar een belangrijke taak weggelegd voor de werkgelegenheidscoördinator: 'Alle betrokken instanties moeten voor zoets samenwerken om mogelijke belemmeringen weg te ne-

• Coos Rijsdijk

men. Doet een vrouw niet mee aan een automatiseringscursus omdat ze 's middags thuis moet zijn om haar kind op te vangen? Dan moet er gauw buitenschoolse opvang geregeld worden. Dat lukt het gemakkelijkst als je op kleine schaal werkt.'

Essentieel is volgens Rijsdijk, dat de werkgelegenheidscoördinator onafhankelijk zijn werk kan doen. 'Het arbeidsbureau kwam niet uit het probleem, dat er tegenover 50.000 werklozen ongeveer 40.000 vacatures staan. Een briefje met "Geacht welzijnswerk, levert u ons die 50.000 werklozen eens aan", dat werkt natuurlijk niet. Het welzijnswerk accepteert zoets niet. Een neutrale actor kan veel meer bereiken. Zeker als hij een netwerk van organisaties tot stand kan brengen, en juist dat is nu aan het gebeuren.'

Op zich bestaan er genoeg voorzieningen voor intake, scholing en bemiddeling van werkzoekenden. Binnen elke afzonderlijke voorziening word je goed behandeld, maar juist bij de overdracht van het ene naar het andere traject vallen er gaten, waardoor er grote uitval optreedt. Arbeidsbureau Rotterdam en de Gemeentelijke Sociale Dienst slaagden er niet in die uitval te

voorkomen. Vandaar dat er een berroep op welzijnswerkers gedaan is om voor de individuele begeleiding van werkzoekenden verantwoordelijkheid te nemen. Eerst lieten ze zich daar niet op aanspreken, maar zo langzaamaan zie je in steeds meer werkplannen Individuele Trajectbegeleiding voorkomen als doelstelling van het welzijnswerk. En ook arbeidsbureau en sociale dienst zijn veel meer tot samenwerking bereid. Zonder een onafhankelijke werkgelegenheidscoördinator was dat niet gelukt.'

Een even waardevolle ontwikkelingsfunctie ziet Rijsdijk voor de werkgelegenheidscoördinator weggelegd bij het creëren van additionele werkgelegenheid: de banenpool. In IJsselmonde heeft die onder meer vorm gekregen in etage-assistenten voor verplegings- en verzorgingstehuizen, administratieve ondersteuning voor het gecoördineerd ouderenwerk, extra onderhoud van het overdaad aanwezige groen en functioneel toezicht in scholen en gebouwen. Rijsdijk: 'Om goed inhoud te kunnen geven aan het stedelijke (of zelfs landelijke) initiatief dat de banenpool toch is, moet je exact weten hoe buurten in elkaar zitten. De werkgele-

genheidscoördinator maakt instellingen rijp, denkt met hen mee, geeft inhoud aan de banenpool. Een voorbeeld: toen aan de sport- en recreatieverenigingen in de deelgemeente werd gevraagd, hoeveel banenpoolers zij zouden kunnen gebruiken, kwamen ze met zijn allen tot twee. Dat kwam omdat ze bang waren, dat ze meewerkten aan het schrappen van reguliere banen. De werkgelegenheidscoördinator heeft ze toen gevraagd eens te vertellen wat voor werk er nu bleef liggen; toen bleek het mogelijk wel dertig tot veertig plaatsen te creëren.'

Maar ook aan de vraagzijde van de reguliere arbeidsmarkt heeft de werkgelegenheidscoördinator volgens Rijsdijk een functie: 'We hebben hier 800 bedrijven en dat aantal groeit naar de 1.000. Driekwart daarvan zit in het midden- en kleinbedrijf en heeft behoefte bij de ondersteuning van werking en selectie. Sommige bedrijven nemen geen werk meer aan omdat ze geen personeel kunnen vinden. De werkgelegenheidscoördinator heeft die vraag in kaart gebracht door gerichte bezoeken: er bleken daar honderden banen te creëren. Zo groeit het idee om een personeelsadviesdienst op te

zetten; een soort commerciële poot die werkgevers tegen betaling helpt bij werving en selectie.

Rijsdijk zou het enorm betreuren als de werkgelegenheidscoördinator na afloop van het huidige experiment in het kader van de Bijzondere Regionale Project-subsidie zou verdwijnen. 'De werkgelegenheidscoördinator is hier niet meer weg te denken. Er moet dus een oplossing komen voor de financiering. De deelgemeente wil daar wel aan meebetaLEN, laat de gemeente en het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening dan de rest op tafel leggen.'

Arie Vink en Riane Zandbergen zijn de hoofden van Arbeidsbureau Rotterdam Zuid-west en van Arbeidsbureau Rotterdam Noord. Voordat ze uit de doeken doen wat ze vinden van de werkgelegenheidscoördinatoren, waarschuwen ze, dat ze niet de visie van alle Rotterdamse Arbeidsbureaus vertolken. 'En misschien zijn we het ondertussen ook wel oneens.' Dat laatste valt bij nader inzien nogal mee. Zo vinden ze beide, dat de werkgelegenheidscoördinator nog minstens een tijdje de gelegenheid moet krijgen om zijn bestaansrecht te bewijzen.

'Ik ben hiervoor Bijzondere Regionale Projecten-coördinator geweest in Leiden,' vertelt Zandbergen, 'en ik heb nog nooit een project meegemaakt dat de termijnen van de Bijzondere Regionale Projecten heeft gehaald. Ook de werkgelegenheidscoördinator heeft meer dan die drie jaar nodig om zich te bewijzen.'

'Dat geldt zelfs voor de deelgemeente waar er al het langst een rondloopt, Charlois,' vult Vink aan. 'Als die nu zou moeten stoppen, denk ik, dat we ons over een half jaar nog eens ernstig achter de oren zullen krabben.' De twee hoofden zijn vol lof over de werkgelegenheidscoördinatoren, maar willen graag nog duidelijker resultaten zien, voordat er een eindoordeel wordt geveld. 'De functie kan over vijf jaar wel volstrekt overbodig zijn. Dat is nu eenmaal kenmerkend voor de arbeidsmarkt, dat ontwikkelingen snel gaan.

**Arie Vink hoofd Arbeidsbureau Rotterdam Zuid-west
en Riane Zandbergen hoofd Arbeidsbureau Rotterdam Noord**

'GEEF WERKGELEGENHEIDS- COÖRDINATOR NOG TWEE JAAR OM ZICH TE BEWIJZEN'

Maar nu is het nog te vroeg om zo'n definitieve stap te zetten.'

Wat is - bekijken vanuit het arbeidsbureau - het nut van een werkgelegenheidscoördinator?

Zandbergen begint met benadrukken, dat het arbeidsbureau niet de pretentie moet hebben om alles te kunnen: 'Ook organisaties in de wijk kunnen een waardevolle bijdrage leveren. Een voorbeeld: buurthuiswerkers staan op een andere voet met onze cliënten dan wij en dat biedt andere mogelijkheden. Het goede van een werkgelegenheidscoördinator is, dat hij of zij de krachten van verschillende betrokken organisaties kan bundelen. Dat past bij sociale vernieuwing.'

Vink: 'Zo merkten we in Charlois al gauw hoeveel potentie er in zo'n wijk zit. Er zijn daar veel werklozen, veelal met een laag scholingsniveau. De werkgelegenheidscoördinator kan na-

tuurlijk die werkloosheid niet oplossen, maar hij kan wel werkgelegenheid helpen ontwikkelen op een niveau dat past bij de buurt.'

Zandbergen: 'Kijk, we zouden ook alles zelf kunnen doen, maar zo'n onpartijdige persoon die als intermediair optreedt, die biedt natuurlijk wel veel voordelen.'

Zou het arbeidsbureau inderdaad alles zelf kunnen?

Zandbergen nuanceert: 'Laat ik zeggen: véél aspecten van het probleem zouden we zelf aankunnen, maar door die onafhankelijkheid heeft de werkgelegenheidscoördinator wel meer bereikt. Er was de afgelopen jaren een grote afstand gegroeid tussen de organisaties die zich met werkloosheid bezig hielden. Een houding van "Schoenmaker, blijf bij je leest"; wederzijdse vooroordelen over bureaucratie aan de ene kant en geitewollen sokken aan de andere. Die culturen moes-

• Arie Vink

ten weer bij elkaar worden gebracht en de werkgelegenheidscoördinator heeft dat gepresteerd.'

Vink beaamt dat. Hij wijst ertop, dat de lokale aanpak van de werkloosheid in Charlois al bestond, voordat het begrip sociale vernieuwing bekendheid kreeg. 'Het verschijnsel werkgelegenheidscoördinator is later de sociale vernieuwing ingesluisd; het paste mooi in de gedachte, dat alle instanties vanuit hun eigen deskundigheid moesten samenwerken. Dat betekent onder meer, dat je van de werkgelegenheidscoördinator geen voorpost van het arbeidsbureau moet maken. Dan zou hij ook allerlei uitvoerende taken krijgen, terwijl hij moet initiëren. Hij moet als een spin in een web zitten, niet alles op zijn eigen schouders nemen, maar zorgen, dat anderen aan de slag gaan.' 'Zo vertrekt Nationale Nederlanden uit Noord en zwengelt de werkgelegenheidscoördinator meteen aan, dat er iets aan de sociale veiligheid gedaan moet worden,' licht Zandbergen toe. Ze vindt, dat de werkgelegenheidscoördinator een soort ideeën-volgsysteem moet hebben, net zoals dat voor werklozen bestaat om te voorkomen, dat die ergens in hun lange mars door de instituties tussen kastje en muur verdwijnen.

Arie Vink betreurt het, dat de instituties inderdaad zo'n bewaker nodig hebben en verbindt daar een waarschuwing aan. 'Ze zouden zich veel soepeler op moeten stellen, wanneer de werkgelegenheidscoördinator iets voor elkaar

wil krijgen, wat niet helemaal volgens de regeltjes is. De stedelijke instellingen zijn vaak zo log. Neem Nieuwe Banne Rotterdam Werkt; daar hanteert men de regel, dat een arbeidsplaats in de banenpool een eindfunctie moet zijn. Als een werkgelegenheidscoördinator dan in de praktijk een plaats vindt, vanwaar een werkzoekende kan doorstromen, dan vind ik, dat dat moet kunnen. En zo moet er vaker naar de werkgelegenheidscoördinator geluiserd worden; centrale organisaties moeten begrijpen, dat het ook wel eens anders gaat en moet dan de regeltjes voorschrijven.'

Geldt die kritiek op 'de stedelijke instellingen' niet ook voor het Arbeidsbureau Rotterdam?

Vink: 'Er is hier wel het een en ander veranderd. Vroeger waren we niet meer dan een subsidiepunt in de wijk, nu denken we mee, praten we mee. We doen meer dan alleen bemiddelen.' Zandbergen: 'Allerlei instellingen reageren verrast als ze merken hoe benaderbaar we zijn geworden; dat is voor een groot deel toe te schrijven aan het werk van de werkgelegenheidscoördinator. Het arbeidsbureau zat vroeger teveel aan het topje van de arbeidsmarkt, voor de minst kansrijken was bij ons niet veel te halen. Nu opereren we ook onder dat topje.'

Maar was het dan niet zo, dat het arbeidsbureau toch vooral zoveel mogelijk geslaagde bemiddelingen moest realiseren? Wat is - om maar eens een klassieke term te gebruiken - de 'arbeidsmarktrelevantie' van een buurtgewijze aanpak van de werkloosheid?

Vink veert op: 'Uit die vraag spreekt een ouderwetse opvatting over de meest effectieve aanpak van de werkloosheid. Kijk, de werkgelegenheidscoördinator sondeert in de wijk waar behoefte is aan maatschappelijk nuttige arbeid en initieert door middel van de banenpool projecten. Die hebben een uitstraling naar de hele buurt. Het voordeel daarvan is, dat mensen gestimuleerd raken om de armen uit de mouwen te steken en zich dus ook actiever gaan opstellen op de arbeidsmarkt.'

Zandbergen vult aan: 'Het arbeidsbureau is er uiteraard niet om huisvestingsproblemen op te lossen, maar we zijn ervan overtuigd, dat wonen, werken, welzijn en weten met elkaar te maken hebben. Door achterstanden in

samenhang aan te pakken kom je steeds dichter bij de groep die moeilijker aan het werk komt.'

Vink: 'En daar komt nog bij, dat het ontzettend leuk is om zo te werken. De mensen op het arbeidsbureau werken niet alleen voor hun salaris en deze manier van aanpakken geeft aanzienlijk meer voldoening.'

Riane Zandbergen wil niet verhelen, dat ze ook wel wat nadelen ziet aan de lokale aanpak van de werkloosheid. Na enig nadenken noemt ze het gevaar van versnippering: 'Je zou je kunnen voorstellen, dat er mensen bij het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening zijn die zeggen, dat maatwerk betekent dat ze in elke wijk weer het wiel moeten uitvinden. En misschien zouden de werkgelegenheidscoördinatoren ook af en toe eens bij elkaar moeten gaan zitten om van elkaar te leren. Maar ach, terwijl ik het zeg, bedenk ik: ze komen toch bij elkaar? en is dit nou de moeite van het noemen waard? Schrijf het ook maar niet op. De voordelen van de werkgelegenheidscoördinatoren wegen er ruim tegenop. Schrijf dat maar op.'

• Riane Zandbergen

Hans Stenfert Kroese

adjunct directeur van Nieuwe Banen Rotterdam Werkt:

'DE OLIESPUIT MOET ER NOG STEEDS OVER'

'De stedelijke en regionale instellingen vormen een machine waar nog steeds meer zand in zit dan tandraderen; een oliespuitje is dan ook nog steeds onmisbaar.' Dat is het beeld, dat Hans Stenfert Kroese, adjunct-directeur van Nieuwe Banen Rotterdam Werkt, gebruikt om te onderstrepen hoe nodig de werkgelegenheidscoördinatoren zijn.

'De arbeidsmarkt is voor een groot deel een regionale zaak. Mensen van buiten Rotterdam vervullen, ook op het laagste salarisniveau, voor een fors deel de Rotterdamse banen. Anderzijds heeft ruim 25% van de Rotterdammers, die op dat laagste niveau werk hebben, een baan buiten Rotterdam.

Met die werkelijkheid heb je te maken. De werkloosheid moet dan ook regionaal worden aangepakt.

Daar staat tegenover, dat nog steeds een grote groep mensen zich buiten dat systeem bevindt of in de marges ervan. Ze vinden geen aansluiting. Die mensen voelen zich niet regionaal; zo dient het leven zich bij hen niet aan. Tussen die beide werkelijkheden aansluiting maken, dat is de kunst.

Nu is er ook voor deze mensen inmiddels een oerwoud van mogelijkheden ontstaan om naar betaald werk te komen. Punt is alleen: hoe vind je de juiste weg en hoe zorg je, dat je halverwege niet vastloopt. Dáár moet de werkgelegenheidscoördinator optreden. Allereerst door bemiddelend op te treden. Er moet per wijk één loket komen. Daar moet overigens de werkgelegenheidscoördinator niet zelf achter gaan zitten. Hij moet een duidelijk stimulerende rol gaan spelen en een open oog hebben. Het contact met mensen buiten de arbeidsmarkt kan immers nu eens via een kerk of moskee lopen en dan weer via een buurthuis, dat een marginale groep weet te bereiken.

Elke instantie heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en via de werkcentra kan samenwerking tot stand gaan komen. Het oliespuitje is echter voorals-

• Hans Stenfert Kroese

nog onmisbaar, want er zit nog steeds meer zand in de machine, dan tandraderen.'

Hoe komt het toch, dat die machine nog steeds zo stroef loopt?

'Daar zijn veel factoren voor aan te geven. Recentelijk speelt mee, dat de arbeidsvoorziening sinds de decentralisatie per 1 januari 1990 nieuwe machthebbers kent. De verhouding tussen de drie partijen in het bestuur - werkgevers, werknemers en lokale overheid - is nog niet uitgekristalliseerd en in de uitvoeringsorganisatie zitten nog veel problemen. Bestuurlijk is daar een ingewikkelde situatie met veel onrust.

Verder heeft de politiek de afgelopen jaren een en andermaal nieuwe problemen geconstateerd en daar steeds extra regelgeving voor ontwikkeld. Daar had meer stroomlijning in moeten zitten. Waarom is bijvoorbeeld de Jeugdwerkgarantiewet geen taakstelling geworden in het kader van de Kaderregeling Arbeidsinpassing? Dan had er geen nieuwe uitvoeringsorganisatie opgebouwd hoeven worden.'

En de organisaties 'Rotterdam Werkt' - Investeringen Rotterdam Werkt, Sa-

menwerkingsverband Rotterdam Werkt en Nieuwe Banen Rotterdam Werkt -, zijn die ook onderdeel van het probleem?

Stenfert Kroese ontket het met nadruk. Hij loopt naar het bord waarop (toevallig?) het juiste schema al getekend staat. 'Er is hier geen sprake van nieuwe organisaties, maar van onderdelen van bestaande organisaties, Gemeentelijke Sociale Dienst, Arbeidsbureau Rotterdam en Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Die zijn met elkaar een samenwerkingsverband aangegaan. Dat u ons als één organisatie ziet, vat ik op als een compliment, maar we zijn het niet. Rotterdam Werkt is een beleidsconcept, dat wordt uitgevoerd door een aantal diensten.

Waar problemen vastlopen, komt dat niet door Rotterdam Werkt.'

Toch is het experiment met de werkgelegenheidscoördinatoren ontstaan uit de onmogelijkheid van stedelijke organisaties om de werklozen in de wijken te bereiken.

'Dat klopt. Maar dat de organisatie van Rotterdam Werkt niet het zand in de machine is, betekent nog niet, dat we ons werk zonder een link met de wijken zouden kunnen doen. Sterker nog: voor een goede uitvoering van de banenpool is een werkgelegenheidscoördinator onmisbaar. Geen wijk is dezelfde en we hebben dan ook per project een verschillende relatie tussen Nieuwe Banen Rotterdam Werkt en de wijk.

Een belangrijke valkuil bij banenpools is, dat je werkgelegenheid gaat creëren om mensen maar aan het werk te houden. Hoe fout dat is, weten we uit de dertiger jaren. De kunst is, werk te vinden waar maatschappelijke vraag naar is. Veel van die arbeid is de afgelopen jaren te duur geworden en dus verdwenen, kijk maar naar de functie van huismeester. Maar de behoefte eraan bestaat nog steeds. De werkgelegenheidscoördinator moet die maatschappelijk nuttige arbeid opsporen. Daartoe moet hij heel wat creativiteit loswoelen.

Je kunt op die manier een profiel van een werkgelegenheidscoördinator opstellen. Om te beginnen moet hij - of zij - kennis en begrip hebben van de grote structuren en regelingen. Maar daarnaast moet hij volstrekt solidair zijn met de mensen in de wijken en de manier waarop die de problemen voelen. Hij moet een actievoerder zijn, die

onconventionele oplossingen aan- draagt en niet een type dat als een manager keurig scholingstrajecten beheert.

Dat profiel kun je verschillend invullen. De ene werkgelegenheidscoördinator roept zelf, de ander brengt anderen ertoe te gaan roepen. Als maar voorop staat, dat je de startmotor bent en niet de motor zelf.

Dat de politiek te vaak nieuwe regelingen bedenkt, mag zo zijn. Dat geldt ook voor de bestuurlijke onduidelijkheid rond de Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening en de logheid van stedelijke instellingen. Het is de opdracht aan de werkgelegenheidscoördinator om daar gevoel voor te hebben en op een goede manier bondgenoten aan de tafel te krijgen. De werkgelegenheidscoördinator is nodig om de klokken gelijk te zetten.'

Stenfert Kroese ziet in de werkgele-

genheidscoördinator een uitdrukking van een groeiend besef, dat ook spreekt uit de sociale vernieuwing. 'Naast parlementaire democratie - een rotsysteem maar we hebben nog niets beters kunnen bedenken, zei Churchill ooit- zijn ook vormen van participatiemodematie nodig, waarin het niet allemaal alleen maar keurig volgens de regeltjes gaat. Nieuwe Banen Rotterdam Werkt moet in dat opzicht de werkgelegenheidscoördinator in ere houden. Die is zeker nog een jaar of drie à vier onmisbaar om de nood aan te dragen binnen de staande organisaties.'

En als dan straks al het zand uit de machine is?

Stenfert Kroese grijnst. 'Ja, ook dan zijn de werkgelegenheidscoördinatoren nodig; gember onder de staart van grote organisaties blijft onmisbaar.'

Overzicht van de Stichtingen Werk in de wijken

Stichting Werk in Charlois
Werkgelegenheidscoördinator:
Mar Aalders
Charloisse Kerksgang 2
3082 DA Rotterdam
Telefoonnummer: 429.16.65

Stichting Werk in Rotterdam West
Werkgelegenheidscoördinatoren:
Ed Gloudi, Benji de Levie
Claes de Vrieselaan 158
3021 JZ Rotterdam
Telefoonnummer: 476.22.23

Stichting Werkgelegenheid in Noord
Werkgelegenheidscoördinator:
Bert Hoenen
Schiweg 90c
3038 BB Rotterdam
Telefoonnummer: 466.51.91

St. Werkgelegenheid IJsselmonde
Werkgelegenheidscoördinator:
Luud Heijnders
Herenwaard 25
3078 AK Rotterdam
Telefoonnummer: 479.53.90

St. Werk in Kralingen/Crooswijk
Werkgelegenheidscoördinator:
Muzeyyen Utlu
Omhoordsestraat 12
3061 LL Rotterdam
Telefoonnummer: 453.26.87

St. Werkgelegenheid in Oud-Zuid
Werkgelegenheidscoördinator:
Cees van Helvert
Weiport 11
3075 EW Rotterdam
Telefoonnummer: 432.13.99

Stichting Werk in Hoogvliet
Werkgelegenheidscoördinator:
Toos van Agtmael
Middenbaan-noord 47
3191 EM Hoogvliet
Telefoonnummer: 472.66.66

OPBOUWWERK

IN UITVOERING

De serie "Opbouwwerk-in-uitvoering" wordt uitgegeven door:
Rio, Rotterdamse instituut bewonersondersteuning
Kortenaerstraat 1
3012 VB Rotterdam
Telefoon: 010-411.03.33
Telefax: 010-411.10.88

Redactie: Janwillem Springeling, Anne van Veenen
Tekst: Nico de Boer
Foto's: Joop Reyngoud, Dick Sluyter
Vormgeving: Erik Lindenburg
Druk: Tripiti

Maatwerk in de wijk: Deze brochure geeft informatie over het werk van de werklegenheidscoördinator en de Stichtingen Werk in de wijk.
Copyright ©1991, Rio, Rotterdam